ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2023

ΘΕΜΑΤΑ & ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

08 Ιουνίου, 2022

ΛΑΤΙΝΙΚΑ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΩΘΗΣΗ
Αφετηρία το μέλλον

Επιμέλεια: Ομάδα Φιλολόγων
https://www.othisi.gr/frontistirio/

Πέμπτη, 8 Ιουνίου 2023
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΛΑΤΙΝΙΚΑ

ΚΕΙΜΕΝΑ

Deinde, cum lacrimae suae, diu cohibitae, vincerent prorumperentque, egrediebātur; tum **se** dolōri dabat et paulo post siccis oculis redībat. Scribōniānus arma in Illyrico **contra Claudium** moverat; fuerat Paetus in partibus eius et, occīso Scribōniāno, Rōmam trahebātur. Erat ascensūrus navem; Arria milites orābat, ut simul imponerētur. Non impetrāvit: conduxit **piscatoriam** naviculam ingentemque navem secūta est.

……

Caecilia, uxor Metelli, dum more prisco omen nuptiāle petit filiae sorōris, ipsa fēcit omen. Nam in sacello quodam nocte cum sorōris filiā persedēbat expectabatque dum aliqua vox congruens proposito audirētur. Tandem puella, longā morā **standi** fessa, rogāvit materteram, ut sibi paulisper loco cederet. Tum Caecilia puellae dixit: «ego libenter tibi meā sede cedo». Hoc dictum **paulo** post res ipsa confirmāvit.

……

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των αποσπασμάτων **«Scribōniānus arma in Illyrico … secūta est»** και **«Nam in sacello … res ipsa confirmāvit»**.

Μονάδες 20

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

A1.

Ο Σκριβωνιανός είχε στασιάσει εναντίον του Κλαυδίου στην Ιλλυρία· ο Παίτος είχε πάει με το μέρος του και, όταν σκοτώθηκε ο Σκριβωνιανός, συρόταν σιδηροδέσμιος στη Ρώμη. Επρόκειτο να επιβιβαστεί στο πλοίο· η Αρρία παρακαλούσε τους στρατιώτες να επιβιβαστεί μαζί του. Δεν (το) κατόρθωσε· νοίκιασε (ένα) αλιευτικό πλοιάριο και ακολούθησε το πελώριο πλοίο.

……

Καθόταν δηλαδή πολλή ώρα μια νύχτα σε κάποιο μικρό ιερό με την κόρη της αδελφής της και περίμενε μέχρι να ακουστεί κάποια φωνή που να ανταποκρινόταν στο σκοπό (τους). Στο τέλος η κοπέλα, κουρασμένη από την πολλή ορθοστασία, ζήτησε από τη θεία (της) να της παραχωρήσει για λίγο τη θέση της. Τότε η Καικιλία είπε στην κοπέλα: «εγώ ευχαρίστως σου παραχωρώ τη θέση μου». Λίγο αργότερα η ίδια η πραγματικότητα επιβεβαίωσε αυτόν τον λόγο.

……..

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ Β1.

Β1.
Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις με βάση το περιεχόμενό τους ως Σωστές **(Σ)** ή Λανθασμένες **(Λ)**:
1. Η λατινική γλώσσα έχει καταγωγή από την ινδοευρωπαϊκή ομάδα γλωσσών.
2. Ο Κικέρων διακρίνεται κυρίως για το ποιητικό του έργο.
3. Ο Ιούλιος Καίσαρ διέπρεψε στο είδος των *απομνημονευμάτων* με ιστορικό περιεχόμενο.
4. Ο Τίτος Λίβιος θεωρείται ο ευρετής του είδους της ποιητικής επιστολής.
5. Ο Βιτρούβιος είναι ο συγγραφέας του έργου «*Για τη φύση των πραγμάτων*» (*De rerum natura*).

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Β1.
1. **Σωστό**
2. **Λάθος**
3. **Σωστό**
4. **Λάθος**
5. **Λάθος**

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ Β2.

Β2. Να εντοπίσετε στα παραπάνω κείμενα από μία ετυμολογικά συγγενή λέξη της λατινικής για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νεοελληνικής γλώσσας:
μετάδοση, ναυάγιο, νυχτερινός, απόσταση, μητρότητα.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Β2.
μετάδοση : **dabat**
ναυάγιο : **navem, naviculam**
νυχτερινός : **nocte**
απόσταση : **standi**
μητρότητα : **materteram**

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ Γ1

Γ1. α. «Nam in sacello … meā sede cedo»: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τέσσερα (4) ουσιαστικά της γ ' κλίσης (μονάδες 2) και να τα μεταφέρετε στη γενική του πληθυντικού αριθμού (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ1β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις / συνεκφορές:

lacrimae : την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό
diu : τους άλλους δύο βαθμούς του επιρρήματος
siccis : την ίδια πτώση του θηλυκού γένους στον άλλο αριθμό
eius : την αιτιατική πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος
ingentem(que) : τους άλλους δύο βαθμούς του επιθέτου (στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση)
Hoc dictum : την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό
res ipsa : τη γενική πτώση στον ίδιο αριθμό

Μονάδες 11
Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Γ1.α.
nocte : **noctium**
sororis : **sororum**
vox : **vocum**
sede : **sedum**

Γ1.β.
lacrimae : **lacrima**
diu : **diutius, diutissime**
siccis : **siccā**
eius : **ea**
ingentem(que) : **ingentiorem(que), ingentissimam(que)**
hoc dictum : **haec dicta**
res ipsa : **rei ipsius**

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ Γ2

Γ2.α. «Arria … secūta est»: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τέσσερα (4) ρήματα που βρίσκονται σε οριστική έγκλιση (μονάδες 2) και να τα μεταφέρετε στο γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ2β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθένα από τα παρακάτω ρήματα (για τους περιφραστικούς τύπους να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο):

vincerent : το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή
egrediebātur : το απαρέμφατο του ενεστώτα
redībat : τη μετοχή του ενεστώτα στη γενική ενικού στο ίδιο γένος
moverat : την αφαιρετική στο σουπίνο
fuerat : τον ίδιο τύπο στην υποτακτική
Erat ascensūrus : το γ' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του παρακειμένου
petit : τη γενική **και** την αφαιρετική του γερουνδίου
fēcit : το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα **και** του μέλλοντα στην ίδια φωνή
dixit : το β' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα στην άλλη φωνή

Μονάδες 11

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Γ2α.

orabat : **orabunt**
impetravit : **impetrabunt**
conduxit : **conducent**
secuta est : **sequentur**

Γ2β.

vincerent : **vicisti**
egrediebātur : **egredi**
redibat : **redeuntis**
moverat : **motu**
fuerat : **fuisset**
Erat ascensūrus : **ascensuri fuerint**
petit : **petendi, petendo**
fēcit : **fac, facito**
dixit : **dicimini**

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ Δ1

Δ1α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους:

se : είναι ..... στο .....
contra Claudium : είναι ..... στο .....
piscatoriam : είναι ..... στο .....
standi : είναι ..... στο .....
paulo (στο δεύτερο απόσπασμα): είναι ..... στο .....

Μονάδες 10

Δ1β. «Hoc dictum paulo post res ipsa confirmāvit»: Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική. Μονάδες 5

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Δ1.α.

se : είναι άμεσο αντικείμενο στο ρήμα «dabat» (άμεση/ευθεία αυτοπάθεια)
contra Claudium : είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει εχθρική κατεύθυνση στο ρήμα «moverat»
piscatoriam : είναι επιθετικός προσδιορισμός στο «naviculam»
standi : είναι γενική γερουνδίου ως γενική αντικειμενική στο «mora»
paulo (στο δεύτερο απόσπασμα) : είναι αφαιρετική (οργανική) μέτρου/διαφοράς στο επίρρημα «post»

Δ1.β.
«**Hoc dictum** paulo post **re ipsā confirmatum est**».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ Δ2

Δ2α. «Nam in sacello quodam … loco cederet»: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τις δύο (2) δευτερεύουσες προτάσεις (μονάδες 2), να αναγνωρίσετε το είδος τους (μονάδες 2), να δηλώσετε τη συντακτική τους λειτουργία (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους (μονάδες 4).

Μονάδες 10

Δ2β. «ego libenter tibi meā sede cedo»: Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση από το **«Caecilia dixit»**. Μονάδες 5

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Δ2.α.

«dum aliqua vox congruens proposito audiretur»: δευτερεύουσα χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα «expectabat» της κύριας πρότασης «expectabatque». Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο «dum», εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η πράξη περιγράφεται ως προσδοκία ή επιδίωξη· συγκεκριμένα χρόνου παρατατικού («audiretur»), επειδή το ρήμα εξάρτησης («expectabat») είναι ιστορικού χρόνου και δηλώνει το υστερόχρονο στο παρελθόν σε σχέση με το ρήμα «expectabat».

«ut sibi paulisper loco cederet»: δευτερεύουσα βουλητική πρόταση ως έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα «rogavit» της κύριας πρότασης «Tandem…materteram». Εισάγεται με τον βουλητικό σύνδεσμο «ut», γιατί είναι καταφατική, εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι βουλητικές προτάσεις, γιατί το περιεχόμενό τους είναι απλώς επιθυμητό· συγκεκριμένα χρόνου παρατατικού («cederet»), επειδή το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου («rogavit»: παρακείμενος με σημασία αορίστου) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν (ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων). Η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με την δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της.

Δ2β.

«Caecilia dixit **se** libenter **illi sua** sede **cedere**».

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στα θέματα των Λατινικών ζητείται μετάφραση αποσπασμάτων από τα διδαγμένα κείμενα 23, 38 του σχολικού εγχειριδίου. Οι παρατηρήσεις (εισαγωγή, ετυμολογικά, γραμματική, συντακτικό) στηρίζονται στη θεωρία του σχολικού βιβλίου και δεν παρουσιάζουν κάποια ιδιαίτερη δυσκολία για έναν καλά προετοιμασμένο υποψήφιο.

Καλή επιτυχία!

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

ΩΘΗΣΗ

Αφετηρία το μέλλον